

УДК 343.12

Софія Андріївна МАЛЯРЕНКО,

курсант 3 курсу факультету підготовки фахівців

для підрозділів кримінальної поліції

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Сергій Петрович ПЕТРЕНКО,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СЛУЖБОВИХ ТВАРИН ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Національна поліція України, а зокрема її оперативні підрозділи виконують функцію держави щодо забезпечення правопорядку, захисту прав і свобод громадян, попередження, виявлення та припинення правопорушень, для чого використовують різноманітні організаційні, технічні, виховні та інші засоби. Важливе місце серед них займають засоби оперативно-розшукової діяльності, використання яких забезпечує безпосереднє попередження, виявлення і припинення злочинів, притягнення винних до відповідальності, усунення шкідливих наслідків правопорушень [1].

Донедавна в теорії оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) під засобами оперативно-розшукової діяльності розуміли сукупність об'єктів, які застосовуються в оперативно-розшуковій практиці та до яких належать різноманітні засоби оперативної техніки, оперативно-розшукові обліки та службові собаки. Але, коли ухвалили закон України «Про Національну поліцію» перелік засобів розширено, зокрема надано можливість використовувати службових коней [2]. Тому, на нашу думку, доцільніше говорити, що на сьогодні до засобів ОРД належать засоби оперативної техніки, оперативно-розшукові обліки та службові тварини.

Перш за все слід зазначити, що особливістю організації застосування підрозділами кримінальної поліції службових тварин є додержання принципів ОРД. Додержання принципу законності під час здійснення ОРД можливе за умови реалізації великої кількості вимог. До найбільш значущих належать:

а) суворе додержання вимог законів і підзаконних нормативно-правових актів;

б) високий рівень правосвідомості (загальної та професійної) оперативних працівників;

в) постійне вдосконалення правових і морально-етичних основ ОРД та відповідних відносин між її суб'єктами;

г) наявність юридичної відповідальності оперативних працівників як сукупності правових відносин (прав та обов'язків) між ними та державою;

г) визначення конкретних об'єктів та осіб, які становлять оперативну зацікавленість;

д) наявність конкретних ознак кримінальної причетності осіб, предметів або фактів до злочину;

е) визначення правомірних підстав для проведення оперативно-розшукових заходів;

е) правомірність і законність застосування оперативно-технічних засобів, хімічних та інших речовин у документуванні причетності осіб до нерозкритих злочинів;

ж) забезпечення таємниці відомостей, що стосуються особистого життя, честі та гідності підозрюваної особи;

з) обґрунтування та дотримання вимог чинних нормативних актів щодо постановки криміногенних осіб на оперативний облік;

и) зміцнення престижу оперативної професії [3, с. 9–10].

Водночас М. В. Корнієнко зазначає, що під час негласного застосування службових собак необхідно додержуватися таких принципів ОРД, як законність і результативність. Він пояснює це тим, що основними для дотримання принципу законності під час застосування службових собак є кілька основних положень.

1. Правомірність застосування службово-розшукових собак, яку засновано на визначенні загальних меж його допустимості.

2. Цільовий напрямок використання службово-розшукових собак – коли їх можуть застосовувати лише у тих випадках, що передбачені законами та іншими нормативними актами, які регламентують діяльність оперативних служб. Будь-яке інше застосування службових собак (залякування, психологічний тиск тощо) суворо забороняється.

3. Етична допустимість використання – застосування службово-розшукових собак має відповідати загальним нормам моралі, які існують у суспільстві, та професійній етиці працівника, який їх застосовує. Тому застосування собак повинно не принижувати честь і гідність особи, відносно до якої їх застосовують, не завдавати їй моральних або фізичних страждань, не перешкоджати здійсненню нею своїх невід'ємних прав.

4. Документальне оформлення результатів. Укладання передбачених законом документів – необхідна умова дотримання

принципу законності, правильного провадження у кримінальних справах і правомірності проведення оперативно-розшукових заходів.

5. Залучення громадськості. Представники громадськості, яких залучають до участі в окремих оперативно-розшукових заходах, що здійснюються із застосуванням службово-розшукового собаки, можуть у подальшому виступати як свідки щодо всіх обставин затримання злочинця, його виборки тощо. Складені за їх участі з усіма процесуальними формальностями документи набувають статусу беззаперечних доказів у суді [4, с. 11].

Можна також виділити принцип результативності в діяльності із застосування службових собак, який полягає в тому, що, працюючи за слідом, на вибірку або під час проведення окремих оперативно-тактичних операцій, обходу, патрулювання, огляду місцевості та нежилых приміщень, собака знайшов правопорушника, викрадене майно, знаряддя злочину, інші речові докази або привів оперативну групу до іншого місця, будинку, у квартиру, де знаходився підозрюваний після вчинення злочину, що дало можливість за допомогою інших сил і засобів встановити чи затримати його [5, с. 182].

На нашу думку, під час організації застосування службових тварин підрозділам кримінальної поліції необхідно дотримуватися також принципів обґрунтованості та планованості. Це підтверджується аналізом положень нормативно-правової бази застосування засобів ОРД (ст. 1, 2, 3, 9 закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та ст. 42, 43 закону України «Про Національну поліцію») [2].

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що особливостями організації застосування службових тварин є додержання принципів оперативно-розшукової діяльності, зокрема законності, ретельності, планованості та обґрунтованості, а також залежність організації від випадків застосування тварини – під час здійснення оперативно-розшукової діяльності (у разі застосування оперативно-розшукових заходів або методів) та під час оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження.

Список бібліографічних посилань

1. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення: 05.11.2018).

2. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада

України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 05.11.2018).

3. Маркушин А. Г. Основы оперативно-розыскной деятельности ОВД. Ч. 1 : учеб. пособие. Н. Новгород : Нижегород. высш. шк. МВД СССР, 1990. 147 с.

4. Корнієнко М. В. Організаційно-тактичні основи застосування службово-розшукових собак: оперативно-розшуковий аспект (за матеріалами МВС України) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 21.07.04. Дніпропетровськ, 2009. 20 с.

5. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ (загальна частина) : навч. посіб. / Дідоренко Е. О., Козаченко І. П., Кондратьєв Я. Ю. та ін. Луганськ : РВВ ЛІВС, 1999. 390 с.

Отримано 12.11.2018

УДК 001:377:339.5

Віталій Олегович НАЙДА,

курсант 3 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Микола Олександрович КОТЕЛЮХ,

*доцент кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки
факультету № 3 Харківського національного*

університету внутрішніх справ,

кандидат педагогічних наук, доцент;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5580-7798>

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО-КІНОЛОГА КРІЗЬ ПРИЗМУ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Специфіка роботи поліцейського-кінолога передбачає постійні психологічні та фізичні навантаження. В той же час варто пам'ятати, що це суспільно необхідна і почесна справа, яка вимагає від кожного працівника високих як моральних, так і професійних якостей.

Говорячи про професіоналізм поліцейського-кінолога, хочеться наголосити на тому, що єдиного погляду на цей феномен у правовій теорії та практиці не існує і донині. Так, О. Подольська визначає професіоналізм як сукупність знань, умінь, навичок, що дають можливість виконувати відповідні професійні функції. Ю. Старілов розглядає професіоналізм державних службовців як